

jelenkori veszélyekre, beleértve nemcsak az ipari eredetű vízszennyezést, hanem az esetleges vegyi, biológiai vagy kibertámadásokat is, továbbá ír a vízvezeték-hálózat elöregedéséből eredő problémákról is.

A könyv egyik legérdekesebb része napjaink palackozottvíz-divatjának elemzésével foglalkozik. A gyógyerejűnek tartott források palackozott vizét ősidők óta árusítják; a különböző ásványvízforrások vizének palackozása és árusítása pedig immár egy évszázada megszokott gyakorlat Európában. A palackba töltött víz árusítása az Egyesült Államokban azonban sokáig a gyógyszertárakban árult gyógyvízre és az irdai ivóvízhűtő-gépekhez szállított jellegzetes, nagyméretű palackokra korlátozódott. A helyzet az 1970-es években változott meg gyökeresen. Az ekkoriban kibontakozó fitneszmozgalom hívei a palackozott vizet támogatták a cukortartalmú szénsavas üdítőitalokkal szembeni egészséges alternatívaként. Ekkoriban kezdődött meg a Perrier cég jól időzített, nagyszabású reklámkampánya az Egyesült Államokban, melynek részét képezte például az 1979-es New York-i maraton támogatása is. Salzman rámutat, hogy mindennek köszönhetően az amerikai ásványvízfogyasztás robbanásszerűen megnőtt, és ma már „másodpercenként 1500 palack ásványvizet isznak”, ami alig néhány évtizeddel ezelőtt is „éppolyan nevenséges gondolatnak tűnhetett volna a legtöbb amerikai számára, mint a palackozott levegő”.

Azon túl, hogy Salzman azoknak az olvasóknak a számára is érthetően írta meg a könyvét, akik nem rendelkeznek műszaki vagy tudományos háttérismeretekkel, a szakemberek örömmel fogadhatják, hogy a könyv mintegy 50 oldalnyi végjegyzetet is tartalmaz. A szerző minden fejezetet egy érdekes kérdéssel – „Szerepet játszottak-e az ólomból készült vízvezetékcsövek a Római Birodalom bukásában?”, „Vajon kommunista összeesküvés volt-e az ivóvíz fluorozása?” és: „Működik-e a varázsveszszős vízkeresés?” – szóló rövid esszével zár le.

Alice Padwe számos könyvről írt recenziót, a szépirodalomtól a történelmen át az emlékiratokig,

és éppilyen színes azoknak a könyveknek a skálája is (főiskolai tankönyvektől a kémtörténetekig), melyek kiadásában szerkesztőként részt vett.

*(The Washington Independent
Review of Books)*

J. R. McNeill

Szomjazó világ: az ivóvíz
szerepe a 21. században

---

*John R. Wennersten: Global Thirst: Water
and Society in the 21st Century. Schiffer Books
könyvének ismertetése*

Az ivóvíz problémája fenyegetően tornyosul a 21. század környezetvédelmi kérdései sorában. A környezetszennyezés, a vizet rejtő földtani rétegekben levő víz szintjének süllyedése és a tengervíznek a part menti talajvízkészletekbe való beszivárgása miatt egyre csökken a jó minőségű, tiszta ivóvíz mennyisége. Mivel a világ népessége évente 1%-kal növekszik, így az ivóvízkészletek egy főre vetített csökkenésének üteme riasztóan gyors. John Wennersten arra figyelmeztet minket, hogy aggasztónak kell neveznünk ezeket a fejleményeket, még akkor is, ha olyan területen élünk, amely – mint például az Egyesült Államok keleti partvidéke – bővelkedik édesvízben.

John Wennersten környezettudomány-történész gyakran szólal meg olyan környezetvédelemmel kapcsolatos ügyekben, amelyek az Egyesült Államok egyes vízszegény térségeit érintik. Új könyvében azonban globális nézőpontból ír, még ha közben gyakran említ a Washington államban élők számára érdekes helyi példákat is.

Wennersten szemlélete a könyv elejétől a végéig meglehetősen borúlátó. Elismeri, hogy olyan területről ír, amely már ismerős azok számára, akik olvasták Sandra Postel vagy dr. Peter Gleick munkáit, és úgy tekint a könyvére, mint ami „egy élesebb hangvételű és valamelyest

pesszimiztább hozzájárulás a már létrehozott művekhez, amely átfogó áttekintést nyújt a laikus olvasó számára arról, hogy az ivóvíz tekintetében miként is nézhet majd ki a jövőnk rövidebb és hosszabb távon, helyi és globális szinten”. Valóban, terjedelméhez képest a könyv tényleg elég átfogó, a szerző pedig egy nagyon sötét színekkel festett jövőt tár az olvasó elé. Akik több részletet szeretnének megtudni a témáról (de nem feltétlenül ilyen pesszimista megközelítésben), megtalálhatják azokat Gleick *The World's Water (A világ vize)* című könyvsorozatában, melynek kötetei két évente jelennek meg.

Wennersten átfogó értelemben elemzi az ember kapcsolatát a vízzel, kezdve attól, hogy hányszor említik meg a vizet a Bibliában, egészen addig, hogy az emberi agy kb. 85%-ban vízből áll. Kitér arra a lehetőségre, hogy az ivóvízhez való hozzáférés a jövőben nemzetközi konfliktusok kiváltó okává válhat. Beszél arról is, hogy mennyire sérülékenyek a közüzemi ivóvíz-szolgáltatók egy esetleges terrortámadás esetén, sőt, részletesen ki is fejtí, hogy hogyan mérgezhetik meg emberek millióit terroristák az ivóvízhálózatokon keresztül. A könyv egyik fejezetét az Egyesült Államok, egy másikat pedig India ivóvízellátással kapcsolatos gondjainak szenteli, emlékeztetve bennünket, hogy az ivóvízzel összefüggő problémák nemcsak távoli vidékeken, hanem saját országunkban is léteznek. Tárgyalja a vízegészségügy kérdését, a palackozottvíz-üzletet és ír arról is, hogyan romlik a folyók állapota a vízszennyezés és az öntözéshez való nagyarányú vízkivétel következtében.

Wennersten egy kicsit többet foglalkozik a történelmi kérdésekkel és valamivel kevésbé a politikai ajánlásokkal, mint a legtöbb alkotó, aki eddig az ivóvízről írt. Munkája sajnálatos módon tartalmaz egy-két történelmi tévedést is, mint például amikor az ősi Indus-völgyi civilizációkat két évezreddel félredatálja, vagy amikor azt állítja, hogy a termőtalaj elszikesezése „az ősi Sumerban jól mutatja, mennyire könnyen semmisíthetnek meg egy társadalmat a vízgazdálkodási problémái”. A talajvíz sótartalmanak megemelkedése kétségkívül hozzájárult a sumerok gondjaihoz, ám Wennersten e tekin-

tetben kissé többet állít annál, amennyit a kérdés szakértői valószínűsítenek.

A szerző a könyv végére tartogatja a víz-ügyi problémákkal kapcsolatos javaslatait. Miután szembeszáll néhány olyan elképzeléssel, amelyek szerinte nem lennének eléggé hatásosak (mint például a tengervíz sótalánítása), Wennersten kiáll a vízvédalom mellett, melyről úgy gondolja, hogy az ivóvíz árának pontosabb meghatározása révén megvalósítható. Szorgalmazza továbbá az újrafeldolgozott (tisztított) víz, illetve szennyvíz szélesebb körű felhasználását is. Az ún. szürkevizet, azaz a szennyyezett, de nem mérgező szennyvizet, például felhasználhatjuk öntözési célokra... Wennersten láthatólag sokkal inkább szeretné a vészharangot kongatni, mint megoldásokat javasolni.

A világ vízügyi helyzetének természetesen megvannak a maga aggasztó elemei, melyeket legjobban regionális és helyi viszonylatokban érthetünk meg. Szinte minden hiányjelenség regionális vagy helyi természetű. Az ivóvíz esetében a hiányt nehéz megoldani, hisz olyan sokra van szükségünk belőle, ám nagy fajlagos tömege miatt rendszerint gazdaságtalan a szállítása azokról a helyekről, ahol bőven akad belőle oda, ahol szükség lenne rá. A problémát ráadásul csak tovább nehezíti, hogy a vizet gyakran alulárazzák. A vízben szűkölködő országok és népségeek Afrika szarván vagy a Bolíviai-magasföldön tehát nem várhatják, hogy a piac majd megoldja a vízproblémaikat. A világ egyes területein az ivóvízellátás problémái súlyos következményekkel járnak az egészségügyre és jólétre nézve, és ez nagy valószínűséggel így is marad a közeli jövőben is.

A legtöbb régióban azonban kevésbé aggasztó a helyzet. A probléma oroszlánrészéért globális tekintetben az öntözés a felelős: a mezőgazdaságban felhasznált öntözővíz fele gyakorlatilag soha sem jut el azokhoz a növényekhez, amelyeknek táplálására szánják; ezt a vízmennyiséget tehát égés egyszerűen elpazaroljuk. Wennersten könyve végén megjegyzi, hogy ha realiztikusabban állapítanánk meg a víz árát, az csökkentené ezt a pazarlást. Egy ilyen intézkedés viszont óhatatlanul növelné például a hús és a gyapot árát is, azt pedig egyet-

len vezető politikus sem akarja, hogy őt tartsák felelősnek ezért... Ha sikerül legyőznünk ezt az ellenállást, írja Wennersten, akkor a vízproblémák legnagyobb része hamarosan eltűnhetne.

Wennersten könyve nem nyit új fejezetet a világ vízgazdálkodási helyzetének tanulmányozásában, ám kézenfekvő, aktuális és könnyen olvasható szinopszisa a kérdésnek. Az ivóvízről való elmélkedését meg-megszakítja Indiában, Japánban, a Fidzsi-szigeteken és máshol tett utazásainak leírásával, beleértve például egy biciklitúrát is a washingtoni Anacostia folyó mentén. Elkerüli azokat a témákat, melyek megértéséhez vegyszeti vagy mikrobiológiai képzettségre lenne szükség. Gleick munkáival ellentétben Wennersten könyvében nincsenek grafikonok, táblázatok és szinte alig van benne számszerű adat. A hidrológus szakemberek tehát aligha fogják kézikönyvként forgatni, a laikus olvasók számára viszont érdekes olvasmánynak bizonyulhat.

J. R. McNeill történészprofesszor, a Walsh School of Foreign Service (Georgetown Egyetem, Washington) egyetemi tanára. A Mosquito Empires: Ecology and War in the Greater Caribbean, 1620-1914 és a Something New Under the Sun: An Environmental History of the Twentieth-Century World című könyvek szerzője.

(*The Washington Independent Review of Books*)

Berit Brogaard

Negatív gondolkodás, mint a boldogsághoz vezető út?

Oliver Burkeman: The Antidote. Happiness for People Who Can't Stand Positive Thinking. Canongate Books, Edinburgh 2012, 236 oldal

„Az ember életében számtalan, teljesen reménytelen dolog van, ezek ellen csak a nevetés eszközével tudunk valamennyire küzdeni” –

mondta Gordon Allport amerikai pszichológus, a személyiségpszichológia egyik megalapítója. A tudósok az 1970-es évek óta tanulmányozzák az örömből fakadó nevetés, a pozitív gondolkodás és az optimizmus hatásait az önértékeléssel kapcsolatos érzésekre, a hangulatzavarokra és a depresszióra. A *The Antidote: Happiness for People Who Can't Stand Positive Thinking (Az ellenszer: Boldogság azoknak, akik ki nem állhatják a pozitív gondolkodást)* című könyvében a brit szerző, a *Guardian* hasábjairól már ismert Oliver Burkeman szembeszáll „az optimizmus kultuszával”, azzal a meggyőződéssel, hogy a hamis mosolyok, a jóízű nevetés és a pozitív gondolkodás biztos út a boldogsághoz. A pozitív gondolkodás nem a megoldás – állítja Burkeman – hanem a probléma. Úgy gondolja, hogy az emberek túlságosan is elfogadták, hogy az életben – a népszerű slágert idézve – a „Don't worry. Be happy” – „Ne aggódj, légy boldog” hozzáállás az egyetlen út az elégedettséghez. Mintha az embereknek az lenne a meggyőződésük, hogy ha negatív gondolataik vannak és látják a saját korlátaikat, akkor nem lehetnek boldogok. Így aztán azért, hogy boldogok legyünk, olyan úton kell járnunk, ami megváltoztatja a beállítottságunkat, negatívról és gátlásosról lelkesre, energikusra és élénkre. Azt mondják nekünk, hogy vizualizáljuk az álmainkat és céljainkat, töröljük ki a „lehetetlen” szót a szótárunkból és helyezzünk egy nagy, előregyártott mosolyt az arcunkra. Mindez azonban valójában épp a boldogtalansághoz vezet, állítja Burkeman.

Burkeman értelmezésében a negatív gondolkodás nem pontosan a pozitív gondolkodás ellentéte. Beletartozik az, hogy belső bizonytalanságaink, hibáink, bánataink és pesszimizmusunk felé forduljunk és ezeket elfogadva különböző módokat találunk arra, hogy elviseljük az ilyen eseteket. Be kell látnunk, hogy mivel emberi lények vagyunk, néha hibázhatunk. Azáltal, hogy beismerjük, hogy néha elrontunk ezt-azt és vannak olyan dolgok, amik lehetetlenek számunkra vagy éppolyan elkerülhetetlenek, mint a halál, elégedettebbnek érezzük majd magunkat. Ez a könyv alappremisszája.